

Bodza, hagyma, sárgarépa...

Növekvő mirelitexport

Mélyhűtött árukból a tervezettnél 5-6 százalékkal többet, várhatóan mintegy 23,5 millió dollár értékűt ad a konvertibilis piacokra az idén a Magyar Hűtőipari Vállalat. Tölgyessy Ferenc vezérigazgató-helyettes elmondotta: az év első felében a kedvezőtlen időjárás miatt terméskiesés volt zöldborsóból, málnából, zöldbabból és brokkoliból. A gyárak a nyáron és ősszel sikerrel pótolták a lemaradást bodza, hagyma, sárgarépa és vegyes zöldségárak tartósításával. A megnövekedett külpiazi igények kielégítésére a hűtőiparnak — a viszonylag gyenge terméseredmények ellenére — eleget kell tennie, mivel a nyár második felében néhány terményből a tervezettnél is többet vásároltak fel. A terv túlteljesítéséhez az újabb külföldi megrendelések és néhány előrecsomagolt termék esetében a kedvezőbb alakuló árak is alapot adnak.

A vállalat hűtőházaiból hetente 75-80 kamion árut indítanak külföldre. Az idén a tengerentúrra és szinte valamennyi nyugat-európai országba is szállítanak. Először Portugália és Spa-

nyorszag is rendelt tőlük fagyasztott zöldborsót és zöldbabbot. Új vásárlójuk az Egyesült Arab Emírségek is. Szinte minden régi partnerük — így a belga, a holland, az NSZK-beli, a svéd és a finn is — több árut rendelt az elmúlt hónapokban, mint tavaly ilyenkor. Ennek több oka van. A vevők megszokták a jó minőségű magyar hűtőipari termékeket, ugyanakkor Európa más országaiban a miénknél is kisebb termés volt az iparág nyersanyagaiból, s így a konkurens termékek készletei megcsappantak. Az elmúlt években erőteljesen érvényesülő árcsökkenő tényezők szerepe így — legalábbis átmenetileg — valamelyest gyengült. A vállalat ezt kihasználva most még bizonyos tartalékait is mozgósítja.

Az idei többletbevételhez az is hozzájárult, hogy a tavalyinál mintegy ötödével több kis csomagolású árut tudnak a külföldi vásárlóknak eladni. Márint megmutatkozik az eredménye például annak, hogy a dunakeszi gyárakban a brokkoli és a málna csomagolásához a termékeket kisdobozba töltő automata gépsort állították üzembe.

A szőlő és bor városai

A Nemzetközi Szőlészeti és Borászati Hivatal (OIV) által meghirdetett „Szőlő és bor nemzetközi éve” rendezvénysorozat keretében idén a világon 130 szimpóziumot, tudományos tanácskozást tartottak, ebből 16-ot Magyarországon.

A magyar szakemberek szerint a nemzetközi év jelentősen hozzájárult a szőlészeti és borászati tudományok és műszaki ismeretek fejlesztéséhez, a termelés korszerűsítéséhez, a borok minőségének további javulásához, továbbá a hagyományok tiszteltetéséhez és ápolásához, valamint a kulturált borbogyaszáshoz. A Rómában megrendezett évzáró kongresszus kiadványában adják közre a rendezvények elhangzott 142 előadást, ezekből 22 magyar.

A nemzetközi év alkalmából a világ 134 városának ítelték oda A szőlő és bor városa címet, amelyet — a hivatalos értesítés szerint — 16 magyar pályázó is nyert. Ezek: Badacsonytómai, Balatonfüred, Boglártele, Budafok, Csongrád, Gyöngyös, Eger, Hajós, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunhalas, Pécs, Sopron, Szekszárd, Tokaj és Villány.

Az e helyekről kikerülő italokon a jövőben feltüntetetik ezt az elismerést, növelve ezzel a magyar borok hírnevét.

Jó széllel a szomszéd partra

A sólyatéren nincs változás

Az egyik javításra váró uszály a sólyatéren

Párás, ködös az idő. A nedves szürkéség rátelepszik a folyóra, s bebújik az emberek kabátja alá. A tápai kompnál hosszú kocsisor várja, hogy átvigyék a rétre, vagy legalábbis a túlpartra. A rámpa oldalát füstköd borítja, meggyújtották a száraz levelekkel borított gyepeket, a hajójavító ráse hederit a külső neszekre, az időjárásra, éli minden napjait. Hangosan cseng, koppán az acéllemez, sisseregnek a lángvágók, munkaruhás emberek jönnek, mennek, végzik a dolgukat.

Nagyon csobban a Tisza vize, a sólyatérrel vizre lötylten egy vadonatúj bárka.

— Ez bárka? — kérdem a mellettem tüsténkedő művezetőt.

— Az bizony, méghozzá 1800 tonnás. Legalább annyival terhelhető, az önsúly maga 250 tonna.

— Hova, merre úszik el a bárka?

— Az üzem vezetője, Ungi Gyula mondja, hogy a CsPD (Csehszlovák Dunahajózási Vállalat) rendelésére készítették. Ez már a hatodik a idén, de már hozzáfogtak a hetedikhez is.

Az öreg üzem műhelyében, a sólyatéren, de még lent a Tisza vizén is javításra, építésre váró uszályok és hajók sorakoznak, mint betege a műtőasztalon.

R. G.

Sétálgatunk az egyik uszályon. A fenékrészen a valamikori fapadozatot cserélik ki vaslemezzel. Ezeregyszáz tonnás, belseje négy cellára osztva. Leginkább ömlesztett árut szállítanak vele. Az uszályt motoros vontatók húzzák, vagy tolják. Szép és regényes életet ígér a kormányosnak, a segítő társának, a matróznak. Engem meglepett, hogy kicsoda „keleti kényelem” van a kormányos és a matrózi rezidencián. A főnöknek kétszobás, konyhás, fürdőszobás a lakása, tetején tévéantenna. De a matróz otthona sem sokkal szűkebb.

— Persze előfordul, hogy házaspár az uszály gazdája. A férj a kormányos, a feleség a matróz. Nyáron meg együtt lehet a család, ha gyerekeik is vannak — mondja kísérem. Irigykedem magamban, az viszont igaz, hogy soha életemben nem végeztem uszálykormányosi, de még matrózi munkát sem. Azt sem tudom, hogy manapság milyen rangja, megbecsülése van egy uszálykormányosnak. Hajdanában valószínűleg magas beosztásnak számíthatott, biztos egzisztenciának. Ezt a vélemlényt különben csak egy régien élt ember sírfeliratára alapolom. A szép márvány síremléken olvastam: „Itt nyugszik Moravetz Károly

nyugalmazzott magyar királyi uszálykormányos.” Nem lehetett semmi.

A hatalmas uszály mellett egy kisebb, a szolnokiak 400 tonnás önjárója. A Dunán összeütközött egy nagyobb társával, s az volt az erősebb. Behorpadtak a bordái, repedt és tört a különben vastag vaslemezbőre. A tápai hajójavító, mint a plasztikai sebész, hozták rendbe a beteg uszályt. Le is fényképezték, hogy bizonyíthassák: ilyen volt, ilyen lett.

Tovább megyünk a Zagyva motosra, amelyet az élet, az idő múlása kényszerített teljes fölújításra. Ahogyan mondták, a hajócsavartól a kormányos ágyáig. A hegesztőket nem irigylem, fekvés és fejük fölött szórva a szikrákat foltozgatják a derék Zagyvát. De minden birke-zagyvát, zonnával a motoros vontató is szebb lesz, mint volt. Használó a sorsa egy Z jelzésű uszálynak is. Atépitik, a fenéket kicserélik. Nézegetem a hajó névjegyet; születési ideje 1961, helye a tápai üzem. Saját „gyermeküket” is műtőasztalra tették.

Bár nehéz és férfias munka folyik a Mahar tápai üzemében, valahogy mégis romantikusnak tűnik, ahol szívesen ügyködik az ember. Szép tisztaság és rend honol mindenütt. Azon sem csodálkozom, hogy öreg algyői mész barátom protekciót kért unokája részére, hogy a tápai hajójavítóba kerüljön; lakatosinasnak. Ki hitte volna, hiszen nem az egyetemre kívánt felvételizni.

Az üzem vezetője, Ungi Gyula nagyjából elégedett az esztendő eddig eltelt idejével. A november hetedikén ünnepségen miniszteri dicséretet kapott a műszaki vezető, többen kiváló kitüntetéssel vettek át, vagy igazgatói dicsőítő oklevelet, sőt önfeláldozó társadalmi munkáért is elismerést kaptak, ők és mindazok, akik szorgalmas munkával hozzájárultak a hajójavító idejének eredményeihez, 300 ezer forintot „osztottak el” az üzem kaszárnyájából.

Ballagok visszafelé, a ködöt már áttörte a napsugár, a komp rámpájánál az avar sem lángol, gyengén füstölög a fű és fanyar illatot áraszt a medrében nagyon visszahűdött folyó fölé. A vizre „löttyintett” uszály eltűnik a város felé, lefelé a Tiszán, majd fölfelé a Dunán Csehszlovákiába indul, jó széllel a szomszéd partok felé.

B. I.

Gazdag István

„Fejpénz” a Délépnél

Ezret ér egy kőműves!

A házi lakások csökkenő száma, a pénzhányból fakadó beruházási stop a Délépnél sem kímélte az elmúlt években. Ennek ellenére a vállalat munkaerő-éhsége mégsem csökkent. Vajon miért?

— Az elmúlt öt-hat évben folyamatos létszámleértékelés szereplünk a munkaerőpiacon! — kezdi a beszélgetést Laczkó József, munkaügyi osztályvezető. — A megmaradt építési feladatok megoldásához azonban a jelenleginél több szakember és segédmunkás kellene.

Az elvándorlás okai összetettek. Legfőbb elhúzó tényező azonban a pénzhány. Többen választanak más, jobban fizető munkahelyet. Ezen aligha lehet csodálkozni. Az is igaz, hogy a vállalat elmúlt években megígért, ellenkezőleg. Az elmúlt években kicsúcsosodott problémák megintgatták az itt dolgozók bizalmát, a vállalat jövőjét, stabilitását illetően. Az elemzők helyett pedig igencsak nehéz ilyen helyzetben újakat toborozni.

— Az idén már több mint 860 fizikai munkás hagyott itt bennünket. Még 300-at sem sikerült felvenni a helyükre. Ez mind az ideit, mind a jövő évi termelési feladatok eredményes megoldásához nagyon kevés.

A fagyás egy része mégis tudatos „fogyasztás” eredménye. A budapesti tevékenység megszüntetésével 140 fizikai munkás igazolt át a Szolnok megyei tanács építőiparba. A hazai munkaerőnél drágább kubai vendégmunkások egy részét is — 74 munkást — elküldtek. De így is négyszázan távoztak „terven felül” a vállaltól.

Tavaly még az év első nyolc hónapjában sikerült egyesben tartani a létszámot: a felvétel ekkor még nagyobb volt, mint az elmenők száma. Ne tagadjuk, akadna olyan munkaerő, akat fel lehetne venni, de idegyökereztetni aligha. A vándormadaraknak pedig legelőbb az a rossz tulajdonsága is megvan, hogy

Westernfilmek állandó eleme, a bandavezérre kitézett fejpénzt hirdető plakát: élve, vagy halva egy jobb vadnyugati kalandor megér egy-két ezer dollárt. Innen szívroghatott át a köztudatba az elnevezés. A Délép sokkal békésebb fejpénzt tűzött ki mostanában dolgozói között. Aki képes rábeszélni valakit, hogy adja be a derekát és kötelezze el magát a vállalattal, jutalomban, „fejpénzben” részesül.

bizonytalan, megbízhatatlan munkaerők. Más megoldást kellene találni.

— Három variációt is végiggondoltunk — folytatta Laczkó József. — Az első és legkézenfekvőbb a megtartó képesség gyors javítása lenne. Elsősorban a bérek emelésével — de miből?

A vállalat hosszú agónizálása ezen a téren sok kárt okozott. Elsősorban azzal, hogy bizonytalanságot szült, ami sokakat elmenésre késztetett. Előfordult, hogy egyes területeken nem volt munka, míg máshol sorozatos túlterhelés jelentkezett. Időközben kénytelen-kelletlen meg kellett kezdeni a vállalat vagyónának kiürítését is. Nem túl biztató jövő. Ezért a fizetések emelkedése mellett minden bizonyosan a vállalat általános, erkölcsi talpra állításához is szükség lenne a megtartóerő fokozásához.

— A másik megoldás az lehetne, hogy valahonnan idehozzuk a munkaerőt. De honnan? Szervezetten, nagyobb csoportok elhalászására aligha van esélyünk. Ilyen csoportok ugyanis nincsenek mozgásban most a munkaerőpiacon. Nem vonzó az sem, hogy míg régen nagyobb munkákból kellett megélnünk, addig most a sok apró tevékenység lett a döntő, ebből viszont nehezebben jönnek össze a forintok.

— A harmadik megoldás? — A saját szakmunkáslegióbbsz az a rossz tulajdonsága is megvan, hogy

síteni, növelni akarjuk az oktatásban való részvételüket. Ellentmondás persze itt is akad. Az idén 152-en szabadultak fel nálunk, de csak 84-en maradtak itt. A többi elcsábították azok a vállalatok, amelyek részt sem vesznek a képzésben, de nálunk többet tudnak fizetni.

— Honnan a „fejpénz” ötlete?

— Minden megoldást meg kell ragadnunk. Rendelet pedig nem tiltja, hogy megjutalmazzuk azt, aki munkaerőt toboroz a vállalatnak.

— Mennyit ér egy szakember?

— Ezer forintot annak, aki idehozza az új munkaerőt. Egy segédmunkásért ötszázat tudunk fizetni.

— Feltételek?

— Az újonnan jött fizikai munkásnak alá kell írnia, hogy fél évet nálunk dolgozik. A toborzóknak ezután már számfejtjük a jutalmat.

R. G.

Hitel az áfésztől

Ugyebár az nyilvánvaló, hogy az áruvásárlási hitel a fogyasztás egyik szabályozója. Kamatjának mértéke, a kölcsönre kapható áruk körének szűkítése, vagy bővítése igencsak befolyásolja a boltok forgalmát. S meggyökeresedett szokásunk, hogy ilyen igényvel vagy az OTP-hez vagy valamelyik takarékszövetkezethez fordulunk. Tehetjük ezt úgy is, hogy a pénztézet ajtaját sem nyitjuk meg, hiszen áruháznak, boltok reklámjaiban is vevőszalagotának szánják az ilyen ügyletek helybeni intézésének hangsúlyozását.

Az idei második felévtől hitelkijelölést hirdettek a Dél-Tisza Menti Áfész. Ehhez nem kért pénzt a banktól, hanem a saját alapjait kínálta és kínálja vásárlóinak segítségül. Körülbelül egymillió forintot gondoltak kölcsönadni. Ebből már el is fogyott mintegy 800

ezer. Szórólapjukon hirdették, hogy három árusítóhelyükön olyan cikkekre adnak fizetési haladékokat, amire az OTP nem ad. Ilyenek: a híradástechnikai cikkek (de sok mindenféle kemény pénztért vásárolt áru beleférhet) ebbe a kategóriába), a porcelán étkészletek és kristályáruk (úgy hírlík, e két cikkcsopórtból meg ma sem fogy elképesztő mennyiség), az ajándéktárgyak (szintén tág kategória), a felső- és alsóruházati cikkek, méteráruk (eddig elképzelhetetlen volt idehaza intézményes hitelből öltözködni), lakástextiliák és PVC-padlókeresett fajtát Kézpénzért is vinnének a vevők, ha lenne.

Az áfésztől kapott hitelt maximum egy éven belül kell visszafizetni. A kamatlábak? A kilenc hónapról felvett összegnél 13, az egy

hónapra kért forintoknál 4 százalék.

Érdeklődtem az akcióról a Párizsi Áruházban. Elmondták, hogy így legtöbbször talán a kínai színes tévékből adtak el. S mielőtt még valaki rohanna az így elérhető plusz kölcsönből Beijinget venni, meg kell állítanom. Mint ahogy a Belkereskedelmi Minisztérium állította le a színes tévék — több minden más árucikk mellett — eladását hitelre a közelmúltban. Az intézkedés nemcsak az OTP-nél, hanem az áfész-nél is érvényes. Persze, tessék csak elgondolni: a maradék 200 ezer forintból alig tíz kínai színesre futna! Mi az manapság?

Azonban talán a hitelnyújtás új formája jövőre sem hiányzik majd az áfész boltjaiban. Hatását igazán nem a felvásárlási láz közben lehet lemérni. Lehet tehát olyan sávot találni, ahol a vállalatnak már, a vevőnek még — megéri.

B. I.